

All'ombra
L'Aquila
La Maschera
L'Aquila romana
Er testamento d'un Arbero
La Dipromazzia
Ministro
Bella filosofia!
L'antenato
La paura
L'istruzione
L'ingegno
La provvidenza
L'omo inutile
Fra cent'anni
L'Uguaglianza
Er bon senso
La scappatella del Leone
Er pensiero
Malinconie
Er marito filosofo
La morale
Li sbafatori de la gloria
La Candela
Matina abbonora
La Gloria
Bonsenso pratico
Er Destino
La Tartaruga
La Lumaca
Bar de l'illusione
La strada mia
Caffè del Progresso
Lo Sparviero
Lupa romana
La fine der filosofo
Vino bono
Nummeri
Chiaroscuro
Felicità

Essen rijl Trijl

40 gedichten

In de schaduw
De Adelaar
Het Masker
De Romeinse Adelaar
Het testament van een Boom
Diplomatie
De Minister
Wat een filosofie!
Voorvaderschap
Angst
Het onderwijs
Genie
Sociale voorziening
De nutteloze mens
Over honderd jaar
Gelijkheid
Gezond verstand
De escapade van de Leeuw
De gedachte
Droefgeestige gedachten
De wijsgerige echtgenoot
De moraal
Parasieten van de roem
De Kaars
's Morgens vroeg
Roem
Een praktisch verstand
Het Lot
De Schildpad
De Slak
Bar "De Illusie"
Mijn weg
Café "De Vooruitgang"
De Sperwer
De Romeinse Wolvin
Het einde van de filosoof
Goede wijn
Getallen
Clair-obscur
Geluk

Trilussa
40 gedichten

Vertaling:
Michiel Angenent
Frans Verbrugge

©2005

Deze uitgave is vervaardigd in eigen beheer, in een zeer beperkte oplage en uitsluitend bestemd voor gebruik in de eigen (huiselijke) kring. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, verspreiding via het internet, of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Het copyright van de gebruikte foto's berust bij de originele bezitter(s) daarvan.

Omslagontwerp, tekstontwerp en opmaak: Luuk ten Hoeve

(?)
* All'ombra.

Mentre una legge in solito giorno
sproporzionato all'ombra d'un pajaro
vedo un porco e je dico: - Addio maiale!
vedo un ciuccio e je dico: - Addio somaro!

E sic'ote bestie non me capiranno,
ma provo almeno la soddisfazione
de pete d'è le cose come stanno
senza paura de finì in prigione!

Dec. 1929 -

T. S. 11. 11

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	09
Trilussa, Roma, Italia	15
All'ombra	24
L'Aquila	26
La Maschera	28
L'Aquila romana	30
Er testamento d'un Arbero	34
La Dipromazzia	36
Ministro	38
Bella filosofia!	40
L'antenato	42
La paura	44
L'istruzione	46
L'ingegno	48
La previdenza	50
L'omo inutile	52
Fra cent'anni	54
L'Uguaglianza	56
Er bonsenso	58
La scappatella del Leone	60
Er pensiero	62
Malinconie	64
Er marito filosofo	66
La morale	68
Li sbafatori de la gloria	70
La Candela	72
Matina abbonora	74
La Gloria	76
Bonsenso pratico	78
In de schaduw	
De Adelaar	
Het Masker	
De Romeinse Adelaar	
Het testament van een Boom	
Diplomatie	
De Minister	
Wat een filosofie!	
Voorvaderschap	
Angst	
Het onderwijs	
Genie	
Sociale voorziening	
De nutteloze mens	
Over honderd jaar	
Gelijkheid	
Gezond verstand	
De escapade van de Leeuw	
De gedachte	
Droefgeestige gedachten	
De wijsgerige echtgenoot	
De moraal	
Parasieten van de roem	
De Kaars	
's Morgens vroeg	
Roem	
Een praktisch verstand	

Er Destino	80	Het Lot
La Tartaruga	82	De Schildpad
La Lumaca	84	De Slak
Bar de l'illusione	86	Bar "De Illusie"
La strada mia	88	Mijn weg
Caffè del Progresso	90	Café "De Vooruitgang"
Lo Sparviero	92	De Sperwer
Lupa romana	94	De Romeinse Wolvin
La fine der filosofo	96	Het einde van de filosoof
Vino bono	98	Goede wijn
Nummeri	100	Getallen
Chiaroscuro	102	Clair-obscur
Felicità	104	Geluk

Voorwoord

Zo'n zestal jaar geleden, het moet ergens in het voorjaar van 1999 geweest zijn, ontstond bij Frans en mij het idee om samen een uitdaging aan te gaan waarin we een appèl op ons beider complementariteit konden doen. Wat het zou worden, wisten we niet, maar dat we samen iets wilden, was wel duidelijk en - zolang waren we inmiddels wel bevriend - dat het iets met literatuur te maken moest hebben, wisten we ook.

Nu is Frans niet alleen een gedreven classicus, maar ook een bedreven spreker, luisteraar en lezer van het Italiaans. Het was dan ook niet verwonderlijk dat hij na enige tijd met een Italiaanse dichter op de proppen kwam die hem boeide, maar van wie ik nog nooit had gehoord. Frans wist echter dat deze dichter in Italië een beroemdheid was geweest, in Nederland vrijwel onbekend en ook zo goed als niet vertaald. Als hij nu eens de vertaling naar het proza en dat ik dat dan om zou zetten naar poëzie ("want daar heb jij een gave voor"), en dat hij dan daarna weer zou toetsen of de

inhoud voldoende bij de oorspronkelijke poëzie bleef... ? Enfin, een poging was te wagen en misschien zouden we een goede vriend hier of daar, of een niet al te ver verwijderd familielid een plezier kunnen doen door ze eens iets van Trilussa, maar dan in Nederlandse vertaling te laten zien. Nou ja, het ging er natuurlijk allereerst om dat we samen van onze literaire inspanningen zouden kunnen genieten.

Een genot was het! We hebben niet alleen veel van elkaar geleerd, maar zijn in dat wederzijds leren ook zeer naar elkaar toegegroeid in onze driewekelijkse bijeenkomsten gedurende zoveel jaren . "Maar het moet wel rijmen!" "Nee, dat is niet zo belangrijk. De inhoud van de oorspronkelijke tekst blijft doorslaggevend!" Zo argumenteerden we aanvankelijk met elkaar.

"Ta tá ta tá ta tá ta tá!" tikten we later met de hand op de knie. "Nee, dat klopt niet. Het moeten acht lettergrepen zijn." "Ik heb het niet over lettergrepen, maar over het metrum." "Maar dan mis ik toch wél een lettergreep!" "Hoezo, een lettergreep: Ta ta tá ta tá ta tá ta tá. "

Frans schreef zijn prozavertaling uit, gaf daarbij aan hoe een gedicht in het Italiaans was opgebouwd: het aantal verzen (9), het rijmschema (aa bb c dd c d), het metrum (5x11 + 3x7 + 1x11 lettergrepen), de syntactische eenheden in aantallen verzen (4 – 1+2 – 2)¹ en gaf waar hij kon alternatieve betekenissen en vertalingen.

Ik maakte op basis daarvan een vertaling in poëzie. Aanvankelijk maakte ik een complete (kant en klare) vertaling, die we vervolgens bespraken. Maar al snel bleek dat als Frans (gemotiveerd vanuit het Italiaans) ergens aan een zin of woord begon te trekken, mijn gehele bouwwerk begon te wankelen. Het omgooien van één woord kon immers het Nederlandse rijmschema, het jambisch metrum, en zo de opbouw van een volledig vers (of erger) aantasten. De discussies over inhoud, betekenis, vorm, en gevoel waren dan ook stevig. Later maakte ik meer losse vertalingen in dichtvorm aan de hand waarvan niet alleen gemakkelijker te veranderen en 'schuiven' was, maar dikwijls ook de betekenis van Frans' prozavertaling en daarmee die van de oorspronkelijke Italiaanse tekst helderder werd². Dat is uiteindelijk zo ongeveer onze vaste werkwijze geworden en die bleek inderdaad te werken. Toen we later onze eerste werkjes nog eens herlezen, hebben we een aantal ervan dan ook fors moeten veranderen. En snél dat dat ging! Vele malen sneller dan het geploeter van onze eerste keren. We waren zowaar bijna een echt vertaalteam geworden: ik had een beetje vat op de problematiek van Italiaanse poëzie gekregen, op de bedoelingen van Trilussa en op de context waarin hij schreef. En Frans? Frans zocht mee naar de juiste Nederlandse rijmwoorden, deed poëtische vertalingvoorstellen voor hele verzen en meende soms dat de strekking van het Nederlands dusdanig was dat een niet-vertaald woordje in het Italiaans best

wel geaccepteerd kon worden.

Zo is dit bundeltje ontstaan, waarmee we zeker geen hogere literaire pretenties beogen dan die van de Italiaanse tekst en dat we daarom dan ook in een zeer beperkte oplage hebben uitgebracht in eigen beheer en voor eigen gebruik. Ach, misschien doen we er een goede vriend of een niet al te ver familielid wel een plezier mee.

Wij hopen dan ook dat u, de unieke lezer van dit zeer zeldzame bundeltje Nederlandse gedichten van Trilussa, evenzeer mag genieten van de uitkomsten van onze inspanningen als wij zelf van die inspanningen genoten hebben.

Michiel Angenent

¹ Prijsvraag: zoek in de bundel welk gedicht hier bedoeld wordt.

² En wees ervan verzekerd dat de bedoeling van Trilussa's teksten zeker niet altijd even gemakkelijk te achterhalen is! We hebben er overigens niet voor gekozen dit bundeltje van allerlei inleidingen en annotaties te voorzien. Voor nadere uitleg en interpretatie van de gedichten kan de lezer ons immers eenvoudig rechtstreeks via het een of andere moderne communicatiemiddel benaderen.

Trilussa, Roma, Italia

Carlo Alberto Camillo Salustri, geboren in 1871 in Rome, begon in 1887 onder het anagram Trilussa gedichten te publiceren in de traditie van de literatuur in het Romanesk, het dialect van zijn geboortestad. In 1951, het jaar na zijn dood, werd de eerste druk van zijn verzamelde gedichten uitgebracht bij uitgeverij Mondadori in Milaan. Trilussa was toen als volksdichter populair in heel Italië en had er wijd en zijd voordrachten gehouden van zijn werk. Dat kon onder meer doordat zijn taal een gemitigeerd Romanesk is dat dicht staat bij de algemene Italiaanse omgangstaal. En de inhoud van zijn werk, satirisch gekleurd en niet zelden in de vorm van een fabel gegoten, had zich ontwikkeld van observaties van met name de kleine burgerij van Rome tot een sterk ironisch en sceptisch commentaar op het doen en laten van de Italianen en de menselijke soort in het algemeen.

Als verenigde parlementair-democratische staat bestaat Italië sinds 1861 en Rome maakt vanaf 1870

deel uit van die eenheid. In het jaar daarna, 1871, Trilussa's geboortjaar, nemen regering en koning hun intrek in de Stad, de Urbs, Rome; de vorige tien jaren had eerst Turijn en daarna Florence als hoofdstad gefungeerd. Trilussa groeit op, leeft en schrijft in een stad die zich ontwikkelt van een vrij besloten en provinciale plaats tot politiek centrum en metropool. Tijdens het leven van de dichter worden twee wereldoorlogen uitgevochten. In de eerste intervenueert Italië in 1915 tégen zijn oorspronkelijke bondgenoten Duitsland en Oostenrijk-Hongarije. Het voegt zich bij Frankrijk, Engeland en Rusland en wil met de verovering van zijn "niet bevrijde gebieden", met name die in noordoostelijk Italië, de eenheid van "het grotere Italië" bewerkstelligen. In de tweede wereldoorlog staat Italië met Mussolini de eerste jaren aan de zijde van Hitler-Duitsland, maar in 1943, als de geallieerden vanuit het zuiden van het land hun opmars beginnen, sluit Italië met hen een wapenstilstand, met als gevolgen vooralsnog een territoriale tweedeling, Duitse bezetting, verzet, burgeroorlog. Heel wat fenomenen hebben zich in het politieke leven tijdens Trilussa's werkzaamheid als schrijver voorgedaan: koningschap, dictatuur, republiek; wisselende allianties, met onder andere pausen als vijand en als vriend van de staat; wereldoorlogen, burgeroorlog, koloniale oorlogen (om Eritrea, Somalië, Libië, Ethiopië); allerlei politieke stromingen; klerikalisme en vrijmetselarij; corruptie

...

Door van alles kan Trilussa's schrijversactiviteit in gang worden gezet, van alles kan een rol spelen in zijn gedichten en onderwerp worden van zijn satirisch commentaar. Hoe meer men zich op de hoogte stelt van de historisch-sociale context van een gedicht, des te meer zal men vaak de tekst in detail savoureren. Toespelingen en beeldspraak, dieren en kleuren als verwijzing naar instanties, partijen en naties behoren tot de ingrediënten van deze poëzie. Van de andere kant zijn politieke verwijzingen juist ook wel dubieus of verhuld of moeilijk aantoonbaar, hetgeen vaak niet hoeft te verwonderen gezien de omstandigheden waarin de gedichten verschenen - ik denk met name aan de tijd van de fascistische dictatuur. Hoe dan ook, lijkt mij, zijn de algehele sfeer van de gedichten en de kijk op maatschappij en mens-zijn die eruit spreekt de meest karakteristieke aspecten.

Actief in het politieke leven gemengd heeft Trilussa zich nooit. En dat lijkt goed overeen te komen met hoe tijdgenoten en biografen over hun "satirendichter" spreken. Zij zien hem als een flaneur, charmeur, heer, gezelligheidsmens en levensgenieter, en anderzijds als een gereserveerd iemand die vooral met rust gelaten wil worden en sterk voor persoonlijke vrijheid geporteerd is. Hij komt bij hen naar voren als verstrooid en nonchalant, als weinig praktisch, altijd in financiële problemen verkerend, gemakzuchtig, lui, apathisch zelfs. Hij is gevoelig, goedmoedig, en baseert - en dat doet hij ook in zijn werken - zijn stand-

punten op een illusieeloos "gezond verstand" en een melancholiek, pessimistisch levensgevoel. Zijn humor is ironisch en sceptisch, tot cynisch toe. Eerder dan revolutionair of activist is Trilussa een remmende criticus. Maar behalve voor "het grote publiek" heeft hij zijn gedichten voorgedragen voor soldaten in de oorlog, voor koningin Margherita, voor priesters en prelaten, voor fascistische partijbonzen. Paus Pius X knipte zijn gedichten uit de krant en Mussolini zorgde eigenhandig voor een *Imprimatur!!* voor een van Trilussa's gedichten - die hij overigens zei toe te laten "omdat ze geestig waren". Vlak voor Trilussa's dood, na de periode van het fascisme dus en van het koningschap, benoemt de president van de Italiaanse republiek de dichter tot senator voor het leven. En bij zijn dood wordt hij herdacht in volksvertegenwoordiging en senaat en in de gemeenteraad van Rome. Rome geeft hem een begrafenis, een graf (met Romeinse sarcofaag) op de monumentale begraafplaats Campo Verano en een monument(je) in de stad. In Trilussa's poëzie moeten wel akkoorden hebben geklonken die innerlijke snaren van heel veel Italianen hebben laten meetrillen. Mij komt het voor dat dat de snaren zijn geweest van sentiment, meegevoel en hartelijkheid aan de ene kant en sceptische zorg voor eigen belang en opportuun geachte inschikkelijkheid aan de andere. En in de mengeling van scherpe observatie, relativering, spot, mededogen, gereserveerdheid, romantisch verlangen, melancholiek fatalisme hoor ik het

meest ironische distantie en scepsis.

De veertig gedichten van Trilussa die hier worden geboden zijn gekozen uit de "definitieve" bundels zoals die tussen 1922 en 1944 zijn verschenen bij Mondadori in Milaan. Voor tekst en volgorde van de gedichten is uitgegaan van de uitgave *Tutte le poesie* (*Alle gedichten*) door Pietro Pancrazi bij dezelfde uitgever (1951¹, 1981²⁸). De opeenvolging van de gekozen gedichten is daardoor in grote lijnen chronologisch. Van de hier opgenomen gedichten is de tweede helft in haar geheel ontleend aan de drie laatst verschenen bundels (1932, 1935, 1944); de laatste bundel, van 1944, heeft de meeste gedichten geleverd, acht in totaal. Het gedicht dat deze kleine verzameling opent, *In de schaduw*, is genomen uit de bundel *Giove e le bestie*, die van 1932 dateert. Het is als eerste gedicht afgedrukt omdat de dichter er zich op karakteristieke wijze mee presenteert en omdat de tekst ook gebruikt is op het monument waarmee hij in Rome (op de Piazza Trilussa) door de stad wordt geëerd. Een (al oude) afbeelding gaat aan de tekst vooraf. Het laatst opgenomen gedichtje, *Geluk*, vormt ook het einde van Trilussa's laatste bundel *Acqua e vino* en de tekst is bovendien op zijn graf aanwezig. De (vrij recente) foto die op *Geluk* volgt, geeft een afbeelding van dat opschrift samen met Trilussa's portret.

Bij de vertaling van Trilussa's verzen is bij ons de wens

om trouw te blijven aan hun inhoud, bedoeling en stijl steeds aanwezig geweest. Maar we hebben ons ook hier en daar enige vrijheid gepermitteerd. Voor de omzetting in het Nederlands van de Italiaanse lettergreepverzen, vaak de elflettergrepige *endecasillabi*, hebben we gekozen voor jambische verzen, met name het "vijfvoetige" jambische vers. De vertaaltraditie wees die weg, maar ook leek het jambische vers, gevarieerd en losjes toegepast, een redelijk adequate drager te leveren voor Trilussa's weinig rigide, colloquiale, licht dialectische spreektrant.

Frans Verbrugge

Sono felice di poter esprimere anche qui la mia viva riconoscenza al dottore Claudio Necci di Roma. Mi ha introdotto nella poesia in romanesco (quella di Trilussa a partire dal 1961, quella di Pascarella e di Belli più tardi) con grande cordialità e con passione, e per decenni e in casi numerosissimi mi ha dato preziose informazioni per la comprensione di testi e contesti, in un modo molto amichevole e molto romano.

F.V.

ALL'OMBRA

Mentre me leggo er solito giornale
spaparacchiato all'ombra d' un pajaro,
vedo un porco e je dico: - Addio, majale! -
vedo un ciuccio e je dico: - Addio, somaro! -

Forse 'ste bestie nun me capiranno,
ma provo armeno la soddisfazione
de potè di' le cose come stanno
senza paura de finì in priggione.

IN DE SCHADUW

Terwijl ik in de schaduw van een stromijt
lui onderuit mezelf mijn krantje gun,
komt er een varken langs. Ik zeg: "Dag, zwijn!"
Komt er een os langs. Die groet ik met: "Rund!"

Misschien zit ik zo wel voor niks te groeten,
maar ik beleef dan toch de lol eraan
dat ik de dingen bij hun naam kan noemen
zonder de angst de bajes in te gaan.

L'AQUILA

- L'ommini so' le bestie più ambiziose,
- disse l'Aquila all'Olmo – e tu lo sai;
ma vièttene per aria e poi vedrai
come s'impiccolischeno le cose.

Le ville, li palazzi, e li castelli
da lassù sai che so'? So' giocarelli.
L'ommini stessi, o principi o scopini,
da lassù sai che so'? Tanti puntini!
Da quel'artezza nun distingui mica
er pezzo grosso che se dà importanza:
puro un Sovrano, visto in lontananza,
diventa ciuco come una formica.

Vedi quela gran folla aridunata
davanti a quer tribbuno che se sfiata?
È un comizzio, lo so, ma da lontano
so' quattro gatti intorno a un ciarlatano.

DE ADELAAR

De Adelaar zei tot de Iep: "Het meest
eierzuchtige beest, dat is de mens. Gewis!
Maar als je een keer de lucht in bent geweest,
dan weet je hoe petieterig alles is.

Paleis, kasteel en villa, allemaal,
zijn van daarboven kindermateriaal.
De mensen zelf, van straatveger tot VIP,
zijn van daarboven niets meer dan een stip.
De hoge piet met al zijn dikdoenerij
herken je heus vanaf die hoogte niet
en ook een vorst, wanneer je hem zo ziet,
wordt als een minuscule mier zo klein.

Zie je die massa bij die demagoog?
Hij schreeuwt zich schor in het vuur van zijn betoog.
Een politieke meeting, zeker, maar
van ver wat lui rondom een sjacheraar".

LA MASCHERA

Vent'anni fa m'ammascherai pur'io!
E ancora tengo er grugno de cartone
che servì p'anniskonne quello mio.
Sta da vent'anni sopra un credenzone
quela Maschera buffa, ch'è restata
sempre co' la medesima espressione,
sempre co' la medesima risata.
Una vorta je chiesi: - E come fai
a conservà lo stesso bon umore
puro ne li momenti der dolore,
puro quanno me trovo fra li guai?
Felice te, che nun te cambi mai!
Felice te, che vivi senza core! -
La Maschera rispose: - E tu che piagni
che ce guadagni? Gnente! Ce guadagni
che la gente dirà: Povero diavolo,
te compatisco... me dispiace assai...
Ma, in fonno, credi, nun j'importa un cavolo!
Fa' invece come me, ch'ho sempre riso:
e se te pija la malinconia
coprete er viso co' la faccia mia
così la gente nun se scoccherà... -
D'allora in poi nascónno li dolori
de dietro a un'allegria de cartapista
e passo per un celebre egoista
che se ne frega de l'umanità!

HET MASKER

Ook ik heb ooit een masker voorgezet!
En nog heb ik die smoel van bordpapier
die ik toen op had vóór de mijne hier.
Het staat al twintig jaar op het buffet ;
dat gekke masker draagt na twintig jaar
nog steeds diezelfde uiting van plezier
en heeft nog steeds die lach van toen bewaard.
"Hoe doe je dat", vroeg ik het op een keer,
"voortdurend opgeruimd en vrolijk zijn
in ogenblikken zelfs van grote pijn
en ook als ik in narigheid verkeer?
Bofkont, veranderen doe je nooit een keer!
Bofkont, zo zonder hart te mogen zijn!"
Het Masker zei: "En neem jouw janken dan!
Wat koop je daar nou voor? Totaal niks, man!
Alleen dat anderen zeggen: 'Arme peer,
Ik heb met je te doen ... Het spijt me zeer ...',
terwijl het ze de ballen schelen kan!
Lach liever, zoals ik. En daarmee uit!
En overmant zwaarmoedigheid je weer,
bedek dan jouw gezicht maar met mijn snuit,
dan is er niemand die het je lastig maakt ..."
Sindsdien verberg ik al mijn pijn en wee
achter een lachen van papier-maché;
voor een egoïst word ik nu uitgemaakt
die aan het hele mensdom maling heeft!

L'AQUILA ROMANA

L'antra matina l'Aquila romana,
che ce ricorda, chiusa ne la gabbia,
le vittorie d'un'epoca lontana,
disse a la Lupa: - Scusa,
ma a te nun te fa rabbia
de sta' sempre rinchiusa?
Io, francamente, nu' ne posso più!
Quanno volavo io! Vedevo er monno!
M'avvicinavo ar sole! Invece, adesso,
così incastrata come m'hanno messo,
che vôi che veda? l'ossa de tu' nonno?
Quanno provo a volà trovo un intoppo,
più su d'un metro nun arrivo mai ... -
La Lupa disse: - È un volo basso assai,
ma pe' l'idee moderne è puro troppo!
È mejo che t'accucci e stai tranquilla:
nun c'è che l'animale forastiere
che viè trattato come un cavajere
e se gode la pacchia d'una villa!
L'urtimo Pappagallo de la Mecca,
appena ariva qua, se mette in mostra,

DE ROMEINSE ADELAAR

"Pardon, Wolvin, als je me toe wilt staan",
zei onlangs de Romeinse Adelaar,
die ons, gekooid en wel, herinnert aan
de overwinningen van ver hiervoor,
"maar maakt het j u niet woest om altijd maar
zo te zijn opgesloten? Het duurt maar door!
Ronduit gezegd, het wordt me echt te zwaar.
Toen ik nog vloog, zag ik de hele aarde.
Ik kwam tot bij de zon! Maar wat ik nu,
-zo in een kooi gestopt, wel nondeju -
zou moeten zien? mijn executiewaarde?!
Als ik wil vliegen, geeft het gaas niet mee.
Eén meter hoog! En meer zit er niet in".
"Dat vliegt wel heel erg laag", zei de Wolvin,
"maar veel te hoog nog naar het moderne idee.
Maak je maar liever klein, stil als een muis!
Alleen een dier vanuit het buitenland
wordt hier behandeld als een heer van stand
en leeft prinsheerlijk in een prachtig huis.
De laatste Papegaai uit Mekka is
verwaand en wel hier nauwelijks aangekomen

arza le penne e dice: Roma nostra ...
E quer che trova becca.
Viva dunque la Scimmia der Brasile!
Viva la Sorca isterica
che ariva da l'America!
Nojantri? Semo bestie da cortile.
Pur'io, va là, ciò fatto un ber guadagno
a fa' da balia a Romolo! Accicoria!
Se avessi da rifà la stessa storia
invece d'allattallo me lo magno!

1911

of hij zet zijn veren op en zegt: 'Ons Rome'
en heeft al wat hij vindt al weggegrist.
Léve de Braziliaanse Aap, hoezee!
Léve de wijfjesrat, de hysterica,
die komt vanuit het verre Amerika!
En wij? Wij tellen minder nog dan vee.
Kijk mij, ook mij bracht het nogal wat op
de min van Romulus geweest te zijn!
Als ik het weer zou moeten doen - afijn,
dan zoogde ik hem niet, maar vrat hem op!"

1911

ER TESTAMENTO D'UN ARBERO

Un Arbero d'un bosco
chiamò l'ucelli e fece testamento:
- Lascio li fiori ar mare,
lascio le foje ar vento,
li frutti ar sole e poi
tutti li semi a voi.
A voi, poveri ucelli,
perché me cantavate le canzone
ne la bella staggione.
E vojo che li stecchi,
quanno saranno secchi,
fàccino er foco pe' li poverelli.
Però v'avviso che sur tronco mio
c'è un ramo che dev'esse ricordato
a la bontà dell'ommini e de Dio.
Perché quer ramo, semprice e modesto,
fu forte e generoso: e lo provò
er giorno che sostenne un omo onesto
quanno ce s'impiccò.

HET TESTAMENT VAN EEN BOOM

Een Boom in het bos riep op een bepaald moment de vogels bij zich en maakte zijn testament:

"Mijn bloesems laat ik aan de zee,
de wind geef ik mijn bladeren mee,
de zon laat ik mijn vruchten na,
en mijn zaden aan jullie dan daarna.
Aan jullie, arme vogels, wil ik ze geven,
want jullie zongen liederen voor mij
in het weldadig zomertij.

Mijn kale takken moeten op den duur,
wanneer ze droog zijn, zorgen voor het vuur
van de stumpers, die in barre armoe leven.
Maar aan mijn stam –daar wijs ik jullie op -
zit een tak die ik zeer graag wil aanbevelen
in de goedheid van de mensen en van God.
Want deze eenvoudige en bescheiden tak
was sterk en edel: zonder aarzeling
droeg hij destijds een eerzaam man
op de dag dat deze zich verhing".

LA DIPROMAZZIA

Naturarmente, la Dipromazzia
è una cosa che serve a la nazione
pe' conservà le bone relazzione,
co' quarche imbrojo e quarche furberia.

Se dice dipromatico pe' via
che frega co' 'na certa educazzione,
cercanno de nasconne l'opinione
dietro un giochetto de fisionomia.

Presempio, s'io te dico chiaramente
ch'ho incontrato tu' moje con un tale,
sarò sincero, sì, ma so' imprudente.

S'invece dico: - Abbada co' chi pratica...
Tu resti co' le corna tale e quale,
ma te l'avviso in forma dipromatica.

DIPLOMATIE

Diplomatie is nuttig voor het land,
natuurlijk, want met wat bedriegerij
en met een beetje slimmigheid daarbij
houd je relaties maar wat mooi in stand.

Iemand heet diplomaat, als hij beleefd
een ander in de maling weet te nemen,
zijn best doet om zijn mening te verhelen
en die met uiterlijk vertoon omweeft.

Bijvoorbeeld als ik jou zo rechtuit zeg
dat ik je vrouw zag met een vent bij haar,
dan is dat indiscreet, al is het oprecht.

Maar als ik zeg: "Let op met wie ze praat ...",
dan blijf je óók met horens zitten, maar
diplomatiek is hoe ik het weten laat.

MINISTRO

Se sa: l'omo politico italiano
procura d'annà appresso a la corrente;
si lui nun ciriolava, certamente,
mica finiva còr potere in mano!

Perché da socialista intransigente
un giorno diventò repubblicano,
poi doppo radicale e, piano piano,
sortì dar gruppo e fece er dissidente.

Adesso? È ricevuto ar Quirinale!
E, siccome è Ministro, nun te nego
che sia 'na conseguenza naturale:

però nun so capì co' che criterio
chiacchieri còr Sovrano, e nun me spiego
come faccia er Sovrano a restà serio!

1911

DE MINISTER

Een Italiaans politicus, men weet,
die zwemt opmerkzaam met de stroming mee;
als hij niet aan zulk manoeuvreren deed,
had hij tenslotte niet de teugels beet.

En zo, eerst socialist, steil en rechtuit,
werd hij republikein, dan radicaal,
verliet stilaan ook die groep helemaal,
en buitte toen het dissidentschap uit.

En nu wordt hij ontvangen op het Paleis!
Ja, omdat hij het Ministersambt geniet,
volgt dat - ik weet het wel - logischerwijs:

maar wat ik niet kan vatten is hoe hij
kan praten met de Vorst en ik snap niet
hoe Die dan ernstig blijven kan daarbij!

1911

BELLA FILOSOFIA!

Da quanno l'ha piantato quel'arpia,
er conte è diventato così strano
che parla solo, tutt'er giorno sano,
come volesse fa' qualche pazzia.

Ogni tanto s'affissa e dice piano:
- Che me ne frega de la vita mia?
Ecco quanto la conto! ... - E butta via
la sigheretta accesa che cià in mano.

Che scemo! Butta via le sigherette
pe' volé dimostrà che se n'impippa
e che la vita nu' la conta un ette!

Ma io, che fumo li mozzoni sui
e spesso me ce carico la pippa,
te credi che la conti più de lui?

WAT EEN FILOSOFIE!

Sedert die feeks bij hem is weggegaan
is de graaf zo ongelofelijk van slag
dat hij in zijn eentje praat, de hele dag,
alsof hij een dwaze daad wilde begaan.

Vaak staart hij voor zich uit en mompelt dan:
"Mijn leven? Ik vind er geen zak meer aan.
Nee, echt niet. Zó waardeer ik mijn bestaan!" ...
en hij knipt zijn sigaret weg uit zijn hand.

Zijn sigaret! Welja, zo demonstreert
die gek dat alles hem de pot op kan
en dat hij niets in het leven meer waardeert.

Ik raap zijn peuken! Wat dacht je van mij?
Ik rook mijn pijp er regelmatig van.
Dacht je dat ik het meer waardeer dan hij?

L'ANTENATO

- L'Omo è sceso da la Scimmia:
- barbottava un Professore -
nun me pare che 'sta bestia
ciabbia fatto troppo onore ...
- È questione de modestia;
- je rispose un Ranguttano -
l'importante è che la scimmia
nun sia scesa dar cristiano.

VOORVADERSCHAP

"De Mens stamt van de Apen af",
zo mompelde een Hooggeleerde,
"mij lijkt dat die met zo'n komaf
ons al bij voorbaat ruïneerden..."

"Een kwestie van bescheidenheid",
zei een Orang-oetang pertinent,
"belangrijk is gewoon het feit
dat een aap niet afstamt van de mens".

LA PAURA

- So' coraggioso e forte!
- disse un Cavallo ar Mulo – e vado ar campo
pieno de fede, sverto come un lampo,
tutto contento de sfidà la morte!
Se ariva quarche palla che m'ammazza
sacrifico la vita volentieri
pe' la conservazione de la razza.
- Capisco, - disse er Mulo –
ma, su per giù, pur'io
che davanti ar periculo rinculo,
nun conservo la razza a modo mio?

16 maggio 1915

ANGST

"Ik ben sterk en dapper!" zei een Paard tegen het Muildier. "Als een speer ren ik het slagveld op, en zeer onvervaard tart ik de dood dan daar. Wanneer een kogel mij doorboort, dan offer ik mijn leven graag voor het behouden van de soort". Het Muildier zei: "Ja, zonder meer, maar als ik terugdeins voor het gevaar, dan behoud ik toch wel evenzeer de soort op mijn manier, nietwaar?"

16 mei 1915

L'ISTRUZIONE

Loreto, Pappagallo ammaestrato,
doppo trent'anni ritornò ner bosco
proprio dov'era nato.
Er padre disse: - Come sei cambiato! -
La madre disse: - Nun te riconosco!
- So' diventato 'na celebrità!
- rispose er Pappagallo co' la boria
d'un professore d'università -
Ho imparato a memoria
una dozzina de parole belle ...
- Dodici sole? ... - Sì, però so' quelle
che l'ommini ce formeno la Storia
e che so', su per giù, le litanie
de li discorsi e de le poesie:
Iddio, Patria, Famija, Fratellanza,
Onore, Gloria, Libbertà, Doveri,
Fede, Giustizzia, Civirtà, Uguajanza ... -
La madre disse: - Fijo, parla piano,
nojantri nun volemo dispiaceri ...

HET ONDERWIJS

Lorre, een Papegaai, was gedresseerd,
en nu, na dertig jaar, weer in het woud
waar hij geboren was teruggekeerd.

Zijn vader zei: "Ik ken je amper meer!"

Zijn moeder zei: "Maar ben je al zo oud!"

"Intussen ben ik overal beroemd!",

zei onze Papegaai, zo zelfvoldaan

alsof hij tot professor was benoemd.

"Een twaalfstal woorden heb ik al geleerd,

fantastisch, en ik ken ze uit mijn kop ..."

"Maar twaalf? ..." "Ja, inderdaad, maar let nu op:
mijn fraaie woorden komen keer op keer

in elk gedicht en elke toespraak voor;

de mensen maken er Historie door:

God, Vaderland, Gezin, Beschaving, Vrijheid,

Eer, Roem, en Broederschap, Gerechtigheid,

en dan tot slot nog Plicht, Geloof, Gelijkheid ..."

De moeder zei: "Maar jongen, zachtjes toch,

wij willen in ons bos geen narigheid..."

L'INGEGNO

L'Aquila disse ar Gatto: - Ormai so' celebre.
Cór nome e co' la fama che ciò io
me ne frego der monno: tutti l'ommini
so' ammiratori de l'ingegno mio! -

Er Gatto je rispose: - Nu' ne dubbito.
Io, però, che frequento la cucina,
te posso di' che l'Omo ammira l'Aquila,
ma in fonno preferisce la Gallina...

GENIE

De Adelaar zei tot de Kat: "Beroemd ben ik. Met alle faam die ik geniet, heb ik maling aan de wereld: ieder mens is vol bewondering voor mijn genie!"

"Geen twijfel aan", was het antwoord van de Kat, "de Mens bewondert de Adelaar zeer maar ik, die vaker in de keuken kom, zeg je dat hij de Kip toch prefereert ..."

LA PREVIDENZA

Un Gatto s'incontrò con un amico:
- Come va? - Se campicchia ... - E indove stai? -
Dice: - Lavoro in quer palazzo antico.
Uh! li sorci ch'acchiappo! Nun te dico!
Nun finischo mai!
Che stragge! Che macello!
Fa piacere a vedello!
Però, ne la soffitta der palazzo,
c'è la moje d'un sorcio co' la fija
e quelle, poveracce, nu' l'ammazzo:
prima per un riguardo a la famija
eppoi perché me fanno
trecento sorci all'anno ...
In certe circostanze è necessario
un po' de sentimento umanitario ...

30 ottobre 1916

SOCIALE VOORZIENING

Er kwam een Kat een makker van hem tegen:
"Hoe gaat het?" "Ach, ..." "Waar zit je momenteel?"
Zegt - ie: "Ik werk in huize Welgelegen.
Tjonge, de muizen die ik vang! Een zegen!
Er komt geen einde aan! Ontzaglijk veel.
Een slachtpartij, een bloedbad! En een lijken!
Het is een waar genot ernaar te kijken!
Maar op de zolder zit een muis zijn vrouw
saam met haar dochter in dat oude huis
en deze stakkers, die maak ik niet koud:
a. uit respect voor de familie muis
en b. omdat ze me zo bij elkaar
driehonderd muizen maken ieder jaar ...
Het is in sommige omstandigheden
zaak om een beetje menselijk op te treden ..."

30 oktober 1916

L'OMO INUTILE

L'antro giorno ho veduto in un museo
un feto sotto spirito, in un vaso,
co' la mano attaccata in cima ar naso
com'uno che facesse marameo.
Dicheno ch'è un fenomeno: un aborto
d'un feto de sei mesi nato-morto.

Fa un po' senso, è verissimo: ma poi,
quanno lo vedi in quella posizione,
pare che piji in giro le persone
come volesse di': - Questo è per voi!
So' nato-morto, sì, ma grazie a Dio,
data l'umanità, sto mejo io.

Er monno è una commedia. Io ch'ho capito
ch'è tutta una baracca inconcrudente
ciò fatto capoccella solamente
per un'affermazione de partito:
e, da la mossa de la mano mia,
potete di' ch'affermazione sia.

Nun ero nato pe' bagnà la terra
de lagrime, de sangue e de sudore:
per me sarebbe stato un bell'onore
d'anna à morì ammazzato in quarche guerra,
ma invece me ne sto drento ar museo,
guardo la gente e faccio marameo ...

20 febbraio 1916

DE NUTTELOZE MENS

Ik heb in een museum, pas nog maar,
een foetus op sterkwater in een glas
gezien. Zijn hand zat aan zijn neuspunt vast
als maakte hij een 'lange neus' - gebaar.
Men vindt die miskraam een belevenis:
zo'n zesmaands mens die doodgeboren is.

Het is een beetje akelig, dat is waar,
maar als je hem, zo met die hand, beschouwt,
is het of hij je voor het lapje houdt
en zegt: "Voor jullie is het, dit gebaar!
Ik ben wel doodgeboren, maar dank God:
gezien het mensdom heb ik het beste lot.

De wereld is een ridicuul toneel en
een vergeefse bende, heb ik ingezien.
Ik heb me er alleen maar laten zien
om eventjes mijn standpunt mee te delen
en wat dat dan voor standpunt is, dat kan
je zien aan de positie van mijn hand.

Ik had het echt niet in me om met bloed
en zweet en tranen de aarde te doordrenken.
Het had mij eer en glorie kunnen schenken
als ik de dood op het slagveld had begroet,
maar nu zit ik hierbinnen als een kneus,
bekijk de mensen en maak een lange neus".

20 februari 1916

FRA CENT'ANNI

Da qui a cent'anni, quanno
ritroveranno ner zappà la terra
li resti de li poveri sordati
morti ammazzati in guerra,
pensate un po' che montarozzo d'ossa,
che fricandò de teschi
scapperà fòra da la terra smossa!
Saranno eroi tedeschi,
francesi, russi, ingresi,
de tutti li paesi.
O gialla o rossa o nera,
ognuno avrà difesa una bandiera;
qualunque sia la patria, o brutta o bella,
sarà morto per quella.

Ma li sotto, però, diventeranno
tutti compagni, senza
nessuna differenza.
Nell'occhio vòto e fonno
nun ce sarà né l'odio né l'amore
pe' le cose der monno.
Ne la bocca scarnita
nun resterà che l'urtima risata
a la minchionatura de la vita.
E diranno fra loro: - Solo adesso
ciavemo per lo meno la speranza
de godesse la pace e l'uguajanza
che cianno predicato tanto spesso

31 gennaio 1915

OVER HONDERD JAAR

Stel je eens voor, wanneer ze, honderd jaar na nu, het land gaan ploegen en er dan de resten vinden van de strijders, daar gesneuveld in de oorlog, man voor man; stel je dan eens de bende botten voor, en de stapels schedels die op het terrein te voorschijn zullen springen voor na voor. Die zullen dan van Duitse helden zijn en Engelse en Russische en Franse; van overal vandaan, uit alle landen. Ieder verdedigde een vlag met hart en ziel, een gele vlag, of rood of zwart; of het vaderland nu mooi of lelijk is, hij ging ervoor naar de verdommenis.

Maar daarbeneden gaan ze van elkaar allemaal makkers worden, stijf en stil, en zonder enig onderling verschil. Hun holle, diepe ogen zullen vrij van haat zijn en geen enkele liefde tonen voor wat er op de wereld ook mag zijn. En op hun kaken, waar geen vlees meer is, zal enkel nog een laatste lachen wonen over de farce die het hele leven is. Ze zullen zeggen aan elkaar: "Maar nu wordt ons dan eindelijk de hoop gegeven in vrede als gelijken te gaan leven zoals ons werd gepredikt, continu!"

31 januari 1915

L'UGUAGLIANZA

Fissato ne l'idea de l'uguajanza
un Gallo scrisse all'Aquila: "Compagna,
siccome te ne stai su la montagna
bisogna che abbolimo 'sta distanza:
perché nun è né giusto né civile
ch'io stia fra la monnezza d'un cortile,
ma sarebbe più comodo e più bello
de vive ner medesimo livello".

L'Aquila je rispose: "Caro mio,
accetto volentieri la proposta:
volemo fa' amicizzia? so' disposta:
ma nun pretenne che m'abbassi io.
Se te senti la forza necessaria
spalanca l'ale e viettene per aria:
se nun t'abbasta l'anima de fallo
io seguito a fa' l'Aquila e tu er Gallo".

GELIJKHEID

Gék van het gelijkheidsideaal schreef een Haan de Adelaar: "Zeg, kameraad, jij zit daarboven op de bergen. Ik zeg je dit: die afstand tussen ons mag niet bestaan! Want het is onbeschaafd en ook niet juist dat ik steeds in het vuil van het plaatsje huis: het zou fijner zijn en fraaier sowieso, wanneer we leefden op gelijk niveau".

"Mijn beste vent, ik neem je voorstel aan, en met genoeg", zei de Adelaar.
"Zullen we vrienden worden? Ik sta klaar, maar eis niet dat ik naar omlaag zal gaan. Kun je dus in je eigen kracht geloven, sla dan je vleugels uit en kom naar boven, maar heb je niet de pit omhoog te gaan, dan blijf ik de Adelaar en jij de Haan".

ER BONSENNO

Volevo fa' covà da la Gallina
un ovo fresco d'Aquila imperiale.
- Se te viè bene, - dissi - pe' Natale
sarai trattata come una reggina.
Nun è da tutti de covà un ucello
nobbile e coraggioso come quello! -

La Gallina rispose: - Fosse vero!
Ma come fo se l'Aquila che sorte
trova un cortile invece d'una Corte
e un sottoscala invece d'un Impero?
Se prima nun pulisci er gallinaro
bonanotte, Gesù, ché l'ojo è caro!

GEZOND VERSTAND

“Zou jij voor mij dit Keizersadelaarsei uit willen broeden?”, vroeg ik aan de Kip.
“Je wordt met Kerst behandeld als een VIP als het je lukt. Een vogel zoals hij uitbroeden, vol van adeldom en moed, is niet iets wat de eerste de beste doet”.

De Kip zei toen: “Dat zou geweldig zijn! Maar wat doe ik wanneer de Adelaar geen Hof vindt, maar een hok, en een ren vindt waar er eigenlijk een Rijk zou moeten zijn? Mest eerst mijn hok maar uit, had ik gedacht, en anders wens ik je een goedenacht”.

LA SCAPPATELLA DER LEONE

Una vorta er guardiano d'un serrajo
lassò per uno sbajo
uno sportello de la gabbia aperto.
- Giacché me se presenta l'occasione,
- disse er Re der Deserto – me la squajo ... -
E zitto zitto escì da la priggione.

- Indove te ne vai? – chiese la Jena.
El Leone rispose: - Ar Colosseo,
a magnà li cristiani ne l'Arena. -
La Jena disse: - Quanto me fai pena,
povero babbaleo!
Che credì? de rifà la pantomima
de le bestie ch'esciveno de fòra,
cór pasto de le berve come allora
e li martiri pronti come prima?
Nun hai saputo che, da un pezzo in qua,
è proibbito d'ammazzà la gente
senza er permesso de l'Autorità?
Tu rischi de restà senza lavoro:
da' retta a me, collega mio, rimani:
e lassa che li poveri cristiani
se magnino fra loro.

DE ESCAPADE VAN DE LEEUW

De bewaker van een beestenspel die deed
een keer het deurtje van het dierenkot
per ongeluk niet achter zich op slot.
De Koning der Woestijn zei toen: "Dit geeft
me een gouden kans. Ik knijp er tussenuit ..."
En muisstil sloop hij het gevang toen uit.

"Waar ga je dan naar toe?", vroeg de Hyena.
"Naar het Colosseum", antwoordde de Leeuw,
"christenen eten, daar in de Arena".
"Ach, arme stumper toch", zei de Hyena,
"is dit soms volgens jou de vondst van de eeuw?
Wat dacht je? De komedie te herhalen
van de wilde beesten die naar buiten kwamen,
met weer het maal dat ze dan tot zich namen
van, zoals toen, klaarstaande martelaren?
Maar weet je dan niet dat het al een tijd
verboden is om mensen af te maken
zonder permissie van de Autoriteit?
Zo kun je echt je baantje wel vergeten!
Neem nou geen risico! Mijn beste maat,
luister nu toch naar mij, blijf hier en laat
die christenzielen maar elkaar opeten".

ER PENSIERO

Qualunque sia pensiero me viè in mente,
prima de dillo, aspetto e, grazzi'a Dio,
finché rimane ner cervello mio
nun c'è nessuno che me pô di' gnente.

Ma s'opro bocca e je do fiato, addio!
L'idea, se nun confinera a la gente,
me pô fa' nasce quarche inconveniente
e allora er responsabbile so' io.

Per questo, ner risponne a quarche amico
che vorebbe sapé come la penso,
peso e misuro tutto quer che dico.

E metto tra er pensiero e la parola
la guardia doganale der bon senso
che me sequestra er contrabbanno in gola.

DE GEDACHTE

Als een gedachte opkomt in mijn kop,
dan wacht ik altijd voor ik haar verwoord;
zo blijft ze, god zij dank, nog binnenboord,
en heeft ook niemand commentaar erop.

Maar open ik mijn mond en uit ik haar,
dan is de zaak beslist. Als mijn idee
de mensen niet bevalt, zit ik ermee:
ik krijg de schuld en ben mooi de sigaar.

En dus, als ik op iemand reageer
die weten wil hoe ik het zoal zie,
dan wik en weeg ik wat ik zeg steeds weer.

Ik stel dan tussen wat ik denk en zeg
de grenswacht van het gezond verstand op, die
beslag op de verboden waren legt.

MALINCONIE

Ner giardinetto accanto ar monastro
sette pupetti fanno a girotonno
e, in mezzo ar cerchio, cianno messo er nonno,
tutto contento d'esse prigioniero.

M'affaccio e guardo e chiudo in un pensiero
er gran dolore d'esse solo ar monno
senza nemmanco un diavoleto bionno,
senza nemmanco un angioletto nero.

Se me fossi deciso a pijà moje
forse pur'io ciavevo un ber pupetto,
ch'è sempre la più cara de le gioje!

- Papà, papà ... - Me pare de vedello ...
Ma che me dico! A 'st'ora l'angioletto
sarebbe già tenente colonnello.

DROEFGEESTIGE GEDACHTEN

Het parkje naast het klooster. Een rondedans
van zeven kleine kleuters in een kring
met opa daar gevangen middenin,
volop genietend van zo'n buitenkans.

Ik ga staan kijken in de deur en vat
mijn groot verdriet stil samen: ik ben alleen,
zonder maar één zo'n blonde dondersteen,
zonder maar één zo'n kleine donkere schat.

Had ik me ooit een huwelijk gegund
dan had ook ik misschien een kind gehad,
de grootste vreugd die je je wensen kunt.

"Pap, pappa ..." Het is of ik hem voor me zie...
Maar wat zeg ik me daar! Dat schatje zat
allang als kolonel bij de infanterie.

ER MARITO FILOSOFO

Se pô sapé che diavolo j'ho fatto?
Fra mi' moje, mi' socera e mi' fija,
ciò contro tutta quanta la famija:
forse ce l'ha co' me perfino er gatto!

Se a cena, Dio ne guardi, faccio l'atto
de protestà, succede un parapija;
come me movo, vola una bottija;
appena ch'apro bocca, vola un piatto.

Poi, tutt'e tre d'accordo, vanno via:
allora resto solo e piano piano
scópo li cocci e faccio pulizzia.

Finché arivato all'urtimo pezzetto
m'accènno mezzo sighero toscano,
strillo: Viva l'Italia!... e vado a letto.

DE WIJSGERIGE ECHTGENOOT

Weet ik veel wat ik ze heb aangedaan!
Mijn dochter, schoonmama, en ook mijn vrouw,
het is godgeklaagd, ze lusten me wel rauw,
en zelfs de kat die kijkt me niet meer aan!

Zodra ik 's avonds bij het eten aan-
stalten tot protest maak, Jézus, barst al gauw
de hel los; praat ik of beweeg ik, nou,
dan zie ik een bord of fles de lucht door gaan.

Gedrieën staan ze op dan, eensgezind
en ik blijf eenzaam achter. Zachtjesaan
ruim ik de scherven op waar ik ze vind.

Totdat ik ook het laatste stukje heb.
Dan pak ik een sigaartje, steek het aan,
roep: "Leve Italië!" ... en kruip in bed.

LA MORALE

Una bella matina er direttore
d'un Giardino Zoologico vestì
le scimmie, le scimmiette e li scimmioni
co' li carzoni de tela cachi.

Una vecchietta disse: - Meno male!
ché armeno nun vedremo certe scene ...

Er direttore l'ha pensata bene:
se vede che je preme la morale... -

Una Scimmia, che stava ne la gabbia
tutta occupata a rosicà una mela,
intese e disse: - Ammenoché nun ciabbia
un parente che fabbrica la tela ...

DE MORAAL

De directeur der Dierentuin die deed
de apen op een ochtend –klein en groot–
een lange kaki broek aan, tailormade,
die hun de dijen modieus omsloot.
"Zo maken we, Goddank", zei een oude vrouw,
"voortaan die vieze scènes niet meer mee!
Wat had die directeur een goed idee:
de moraal is hij klaarblijkelijk zeer trouw".
Een aap, stil in zijn kooi, die hoorde dit
terwijl hij aan een appel zat te bijten,
en zei: "Maar heeft hij geen familielid
dat dergelijke stoffen graag wil slijten?"

LI SBAFATORI DE LA GLORIA

Un' Aquila reale
s'era trovata, doppo una vittoria,
un fottìo de pidocchi sotto l'ale.
Allora disse a Giove: - O sommo Dio!
se, come spero, passerò a la Storia,
nun ricordà chi c'era ar fianco mio ...

PARASIETEN VAN DE ROEM

Een Koningsadelaar kwam na een zege
een hele bende luizen, allemaal
onder zijn vleugels weggedoken, tegen.
"Jupiter, hoogste God!", riep hij en bad:
"Als ik, zoals ik hoop, de Annalen haal,
vergeet dan wie ik aan mijn zijden had ..."

LA CANDELA

Davanti ar Crocefisso d'una Chiesa
una Candela accesa
se strugge da l'amore e da la fede.
Je dà tutta la luce,
tutto quanto er calore che possiede,
senza abbadà se er foco
la logra e la riduce a poco a poco.
Chi nun arde nun vive. Com'è bella
la fiamma d'un amore che consuma,
purché la fede resti sempre quella!
lo guardo e penso. Trema la fiammella
la cera cola e lo stoppino fuma ...

DE KAARS

Er staat in het donker van Gods Huis
een Kaars te branden voor het Kruis,
verteerd door Liefde en Geloof.

Zij geeft het Kruis al wat ze heeft:
haar licht en warmte, en het geeft
niet of het vuur haar ook verteert
en haar steeds verder reduceert.

Wie niet brandt, die leeft niet echt. Hoe schoon
is de vlam van een liefde die je sloopt,
als het geloof het maar niet begeeft!
Ik zie toe en peins. Het vlammetje beeft,
het kaarsvet druipt, het pitje rookt ...

MATINA ABBONORA

Doppo una notte movimentatella
ritorno a casa che s'è fatto giorno.
Già s'apreno le chiese; l'aria odora
de matina abbonora e scampanella.
Sbadijo e fumo: ciò l'idee confuse
e la bocca più amara de l'assenzio.
Casco dar sonno. Le persiane chiuse
coll'occhi bassi guardeno in silenzio.
Solo m'ariva, da lontano assai,
er ritornello d'una cantilena
de quela voce che nun scordo mai:
- Ritorna presto, sai?
Sennò me pijo pena ...-

E vedo una vecchietta
che sospira e m'aspetta.

'S MORGENS VROEG

Na een wilde nacht loop ik terug naar huis,
terwijl het intussen ochtend is geworden.
Kerken gaan open; geur van vroege morgen
is in de lucht en klokken kleppen luid.
Ik gaap en rook: mijn hoofd is hol en tolt,
mijn mond smaakt bitter als absint. Doodmoe
ben ik. De luiken kijken, afgerold,
zweigend met neergeslagen ogen toe.
Het enige wat ik uit de verte hoor,
is steeds dat liedje, steeds diezelfde stem
die nog van vroeger naklaagt in mijn oor:
"Zorg dat je gauw terugkomt, hoor!
Je weet wel hoe bezorgd ik ben".

En ik zie een kleine, oude vrouw,
die wacht en zucht: "Waar blijft-ie nou?"

LA GLORIA

Una notte d'estate m'insognai
de trovamme in un tempio, sopr'a un monte,
dove la Gloria me baciava in fronte
co' tanta forza che me ce svejai.

E feci propio bene: se per caso
nun spalancavo l'occhi ar punto giusto,
la vespa, che ciaveva preso gusto,
me dava un antro pizzico sur naso.

ROEM

Ik droomde op een mooie zomernacht
dat ik in een tempel op een berg geraakte,
waar Roem mijn voorhoofd kuste met zo'n kracht
dat ik geschrokken uit mijn slaap ontwaakte.

En dat was maar goed ook, want als ik toen
niet net mijn ogen open had gedaan,
dan had de wesp opnieuw, met blij gezoem,
een steek gegeven op mijn reukorgaan.

BONSENSO PRATICO

Quanno, de notte, sparsero la voce
che un Fantasma girava sur castello,
tutta la folla corse e, ner vedello,
cascò in ginocchio co'le braccia in croce.
Ma un vecchio restò in piedi, e francamente
voleva dije che nun c'era gnente.

Poi ripensò: "Sarebbe una pazzia.
Io, senza dubbio, vedo ch'è un lenzolo:
ma, più che di'la verità da solo,
preferisco sbajamme in compagnia.
Dunque è un Fantasma, senza discussione".
E pure lui se mise a pecorone.

EEN PRAKTISCH VERSTAND

Toen op een nacht verteld werd dat een Geest
rondwaarde op het dak van het kasteel,
toen rende ieder naar dat schouwtoneel,
viel op de knieën neer en bad bevreesd.
Maar een oude man bleef staan, goed van verstand,
en zei ze bijna: "Dit klopt van geen kant".

"Nee", dacht hij toen, "dat doe ik me niet aan.
Ik zie beslist dat het een laken is,
maar liever dat ik me met hen vergis,
dan heel alleen in mijn gelijk te staan.
Dus het is een Geest, dat zie je zonder meer".
En hij knielde met de rest als een mak schaap neer.

ER DESTINO

Una notte er Destino,
mentre se scatenava un temporale,
pensò de ariparasse sotto a un pino.
Ma, appena vidde che da piedi all'arbero
c'era ingrufata un'Aquila Reale,
se sgrullò l'acqua e seguitò er cammino.
- No, - disse - vado via:
perché, se per disdetta
Giove scaraventasse una saetta,
potrebbero pensà ch'è còrpa mia.

HET LOT

Er brak eens op een nacht een onweer los
en het Lot besloot te schuilen bij een boom,
maar zag toen dat een Koningsadelaar,
met overeind gezette vederdos,
eronder zat met dreigend machtsvertoon.
Het Lot schudde zich eens af en ging toen maar.
"Ach, kom", zei het, "ik heb het wel gezien,
want als nu Jupiter per ongeluk
zijn bliksem slingert, wordt het hachelijk:
men geeft dan mij de schuld ervan misschien".

LA TARTARUGA

Mentre, una notte, se n'annava a spasso,
la vecchia Tartaruga fece er passo
più lungo de la gamba e cascò giù
co' la casa vortata sottinsù.

Un Rospo je strillò: - Scema che sei!
Queste so' scappatelle
che costeno la pelle...

- Lo so: - rispose lei -
ma, prima de morì vedo le stelle.

DE SCHILDPAD

De oude Schildpad maakte op een nacht
een ommetje, maar overstapte zich;
ze viel, volkomen uit haar evenwicht,
waarna ze op haar rug gekukeld lag.
Er was een Pad die het zag en naar haar riep:
"Jij, stommeling! Wat ben je voor een typ!
Zo'n slippertje zul je niet navertellen...
"Ik weet het", zei ze, "het is een hard gelag,
maar vóór ik doodga, zie ik wèl de sterren".

LA LUMACA

La Lumachella de la Vanagloria,
ch'era strisciata sopra un obbelisco,
guardò la bava e disse: - Già capsico
che lascerò un'impronta ne la Storia.

DE SLAK

Het Slakje van de IJdelheid was net omhoog gekropen langs een obelisk. Het bekeek zijn slijm en zei: "Nu weet ik het: mijn spoor zal staan in de Geschiedenis".

BAR DE L'ILLUSIONE

La Finzione e l'Inganno
hanno aperto bottega. Su la mostra
c'è scritto: "Sogni. Produzione nostra.
Speranze garantite per un anno".
Un vecchio Mago, còr barbone bianco,
serve, dedietro ar banco,
un beverone a quelli che ce vanno.
Tutta gente che spera e ch'ha bisogno
de vede, armeno in sogno,
quer che nun trova ne la vita vera.

Quanno passo davanti a 'sta bottega
guardo la folla e penso,
con un senso de pena, a quel'illusi
che beveno a occhi chiusi
li decotti der Mago e de la Strega.

Li compatisco, sì: ma, certe sere
che le cose nun vanno a modo mio,
me guardo intorno, svicolo e pur'io
me ne scolo un bicchiere.

BAR "DE ILLUSIE"

Bedrog en Leugen zijn een bar gestart,
met op de uitstalkast de leuze: *Dromen.*
Ons eigen fabrikaat. Hier te bekomen.
Gegarandeerd een jaar weer hoop in het hart.
Achter de toog een oude Tovernaar
met volle witte baard. De man schenkt daar
een brouwsel voor de lieden die er komen.
Mensen met allemaal de hoop en drang
om wat het leven hun niet geven kan,
tenminste nog te vinden in hun dromen.

Wanneer ik langs die bar kom, kijk ik naar
de drukte daar en denk, met een hart vol pijn,
aan die onnozelaars, die bezig zijn
met dichte ogen bocht te drinken, klaar-
gemaakt door Toverheks en Tovernaar.

Ik heb met ze te doen, dat is waar, maar als
de dingen niet zo gaan als ik het wil,
kijk ik 's avonds om me heen, en glip dan stil
de bar in en ook ik pak dan zo'n glas.

LA STRADA MIA

La strada è lunga, ma er deppiù l'ho fatto:
so dov'arrivo e nun me pijo pena.
Ciò er core in pace e l'anima serena
der savio che s'ammascera da matto.

Se me frulla un pensiero che me scoccia
me fermo a beve e chiedo ajuto ar vino:
poi me la canto e seguito er cammino
cor destino in saccoccia.

MIJN WEG

De weg is lang, maar zowat afgelegd:
ik ken het eindpunt, maar ik schrik niet daarvan.
Ik bezit de vrede van de wijze man
die het masker van de dwaas heeft opgezet.

Als een gedachte in mijn hoofd mij stoort,
dan houd ik halt, roep hulp in van de wijn:
ik zing wat voor me uit en zet dan mijn
tocht met de toekomst in mijn broekzak voort.

CAFFÈ DEL PROGRESSO

Er Caffè del Progresso
è una bottega bassa, così scura
ch'ogni avventore è l'ombra de se stesso.
Nessuno fiata. Tutti hanno paura
de di' un pensiero che nun è permesso.

Perfino la specchiera,
tutt'ammuffita da l'ummidità,
è diventata nera
e nun rispecchia più la verità.

Io stesso, quanno provo
de guardamme ner vetro,
me cerco e nun me trovo ...

Com'è amaro l'espresso
ar Caffè der Progresso!

1938

CAFÉ "DE VOORUITGANG"

Café "De Vooruitgang" is een zaak met laag plafond, zo donker dat hier elke klant zijn eigen schaduw is. En niemand waagt het iets te zeggen, want het is riskant een mening uit te spreken die mishaagt.

De grote spiegel in het lokaal,
vol schimmel en totaal verweerd,
is zwart geworden, helemaal,
en geeft niet meer de waarheid weer.

En ik, ik zoek, maar vind me niet
wanneer ik in het glas probeer
mezelf te zien: ik ben er niet ...

Hoe bitter toch de koffie smaakt
die het Café "De Vooruitgang" maakt!

1938

LO SPARVIERO

Uno Sparviero aveva preso un Tordo.

- Perché me vôi fa' male?

- je strillava l'ucello – Me ricordo
che un giorno pure l'Aquila reale
me prese e me lasciò.

- Ma quella è la Reggina de l'ucelli:

- rispose lo Sparviero – e una Reggina
se mette in vista co' li gesti belli.
Invece, io, se fo 'sta bona azione,
resto sempre un ucello de rapina
e perdo una bellissima occasione.

1931

DE SPERWER

Een Sperwer had een Lijster beet.
"Laat me toch los! Wees niet zo wreed",
schreeuwde de vogel hem toen aan:
"ooit greep de Koningsadelaar
me ook, maar hij liet mij weer gaan".

"Ja, hij is Vorst der vogels", zei
de Sperwer, "en vanzelf hoort daar
een vorstelijke geste bij.
Maar ik weet, doe ik zo'n goede daad,
- een roofdier blijf ik toch, nietwaar -
dat ik dan een prachtkans liggen laat".

1931

LUPA ROMANA

Er giorno che la Lupa allattò Romolo
nun pensò né a l'onori né a la gloria:
sapeva già che, uscita da la Favola,
l'avrebbero ingabbiata ne la Storia.

DE ROMEINSE WOLVIN

De dag dat zij Romulus melk is gaan geven
dacht de Wolvin niet aan eer of aan roem:
ze wist dat men haar, na haar Mythische leven,
toch in de kooi der Historie zou doen.

LA FINE DER FILOSOFO

Appena entrò ne la foresta vergine
er Professore de filosofia,
tutte le scimmie scesero dall'arberi
co' l'intenzione de cacciallo via.

Ma l'Omo disse: - No, nun è possibbile
che torni a fa' er filosofo davvero
in una società piena de trappole
dove l'Azzione buggera er Pensiero.

Oggi, quello che conta so' li muscoli:
co' la ragione nun se fa un bajocco ...
Mejo le scimmie! -

E er povero filosofo
s'arampicò su un arbero de cocco.

1940

HET EINDE VAN DE FILOSOOF

De Filosofieprofessor was nog niet
het oerwoud ingegaan of alle apen
klauterden uit de bomen, want subiet
wilden ze hem uit hun gebied verjagen.

De Mens zei echter: "Nee, ik kan niet meer
in ernst als filosoof teruggaan naar
een maatschappij waar het Denken keer op keer
te grazen wordt genomen door de Daad.

De spieren, dáár draait heden alles om:
voor het verstand is niemendal te koop...
Geef mij de apen maar!"

En daarop klom
de arme filosoof in een kokosboom.

1940

VINO BONO

Mentre bevo mezzo litro
de Frascati abboccatello,
guardo er muro der tinello
co' le macchie de salnitro.

Guardo e penso quant'è buffa
certe vorte la natura
che combina una figura
cor salnitro e co' la muffa.

Scopro infatti in una macchia
una spece d'animale:
pare un'aquila reale
co' la coda de cornacchia.

Là c'è un orso, qui c'è un gallo,
lupi, pecore, montoni,
e su un mucchio de cannoni
passa un diavolo a cavallo!

Ma ner fonno s'intravede
una donna ne la posa
de chi aspetta quarche cosa
da l'Amore e da la Fede ...

Bevo er vino e guardo er muro
con un bon presentimento;
sarò sbronzato, ma me sento
più tranquillo e più sicuro.

1940

GOEDE WIJN

Ik drink een halve liter wijn,
lichtzoet, terwijl ik tegelijk
wat naar de muur van mijn kamer kijk,
waarop zoveel witte plekken zijn.

Ik kijk ernaar en mijmer wat:
hoe grappig is soms de natuur,
die een schilderij maakt van een muur
met schimmelmoei en plekken nat.

Want kijk: wat zie ik in die vlek?
iets als een koningsadelaar,
en kijk: hij heeft een kraaiestaart.
Een nieuw soort dier is het effect.

Die vlek: een beer. En hier: een haan.
En wolven, schapen, rammern. Daar:
een batterij kanonnen, waar-
boven op paarden duivels gaan!

Maar achterin, daar zie ik ook
een vrouw wier houding mij vertelt
dat zij haar hoop vast heeft gesteld
op de Liefde en op het Geloof ...

Ik kijk naar de muur en drink mijn wijn,
nu met een rustig voorvoel,
omdat ik me meer veilig voel
- al mag ik dan bezopen zijn.

1940

NUMMERI

- Conterò poco, è vero:
- diceva l'Uno ar Zero -
ma tu che vali? Gnente: propio gnente.
Sia ne l'azione come ner pensiero
rimani un coso vòto e inconcrudente.
Io, invece, se me metto a capofila
de cinque zeri tale e quale a te,
lo sai quanto divento? Centomila.
È questione de nummeri. A un dipresso
è quello che succede ar dittatore
che cresce de potenza e de valore
più so' li zeri che je vanno appresso.

1944

GETALLEN

"Misschien ben ik wel weinig waard",
zei eens de Een, "ja, inderdaad,
maar wat stel jij voor, Nul? Niks niemendal.
Want of het nu in denken is of daad,
jij blijft een leeg en waardeloos geval.
Maar ik, als ik me opstel voor een rij
van vijf van zulke nullen zoals jij,
wat word ik dan? Een honderdduizendtal!
Een kwestie van getallen. Nagenoeg
hetzelfde neemt de macht en het belang
van een dictator toe, al naar gelang
zich een groter aantal nullen bij hem voegt".

1944

CHIAROSCURO

Giustizzia, Fratellanza, Libbertà ...
Quanta gente ridice 'ste parole!
Ma chi le vede chiare: Iddio lo sa!
Er Gallo canta quanno spunta er sole,
er Gufo canta ne l'oscurità.

1944

CLAIR-OBSCUR

Broederschap, vrijheid en rechtvaardigheid ...
Woorden waar iedereen zo vol van is!
Maar wie ziet ze echt helder? Heremijntijd!
De Haan die kraait wanneer de zon er is,
de Uil oehoet slechts in de duisternis.

1944

FELICITÀ

C'è un'Ape che se posa
su un bottone de rosa:
lo succhia e se ne va ...
Tutto sommato, la felicità
è una piccola cosa.

GELUK

Een Bij strijkt neer op
een rozenknop:
hij zuigt en gaat ...
Geluk, kortom, bestaat
uit vrijwel nop.

Trilussa, Roma, Italia

Carlo Alberto Camillo Salustri, geboren in 1871 in Rome, begon in 1887 onder het anagram Trilussa gedichten te publiceren in de traditie van de literatuur in het Romanesk, het dialect van zijn geboortestad. In 1951, het jaar na zijn dood, werd de eerste druk van zijn verzamelde gedichten uitgebracht bij uitgeverij Mondadori in Milaan.

Trilussa was toen als volksdichter populair in heel Italië en had er wijd en zijd voordrachten gehouden van zijn werk. Dat kon onder meer doordat zijn taal een gemitigeerd Romanesk is dat dicht staat bij de algemene Italiaanse omgangstaal. En de inhoud van zijn werk, satirisch gekleurd en niet zelden in de vorm van een fabel gegoten, had zich ontwikkeld van observaties van met name de kleine burgerij van Rome tot een sterk ironisch en sceptisch commentaar op het doen en laten van de Italianen en de menselijke soort in het algemeen.

Als verenigde parlementair-democratische staat bestaat Italië sinds 1861 en Rome maakt vanaf 1870 deel uit van die eenheid. In het jaar daarna, 1871, Trilussa's geboorteejaar, nemen regering en koning hun intrek in de Stad, de Urbs, Rome; de vorige tien jaren had eerst Turijn en daarna Florence als hoofdstad gefungeerd.

Trilussa groeit op, leeft en schrijft in een stad die zich ontwikkelt van een vrij besloten en provinciale plaats tot politiek centrum en metropool. Tijdens het leven van de dichter worden twee wereldoorlogen uitgevochten.

In de eerste intervineert Italië in 1915 tegen zijn oorspronkelijke bondgenoten Duitsland en Oostenrijk-Hongarije. Het voegt zich bij Frankrijk, Engeland en Rusland en wil met de verovering van zijn "niet bevrijde gebieden", met name die in noordoostelijk Italië, de eenheid van "het grotere Italië" bewerkstelligen. In de tweede wereldoorlog staat Italië met Mussolini de eerste jaren aan de zijde van Hitler-Duitsland,